

Paulus



<i>Mijmerende Sint</i> — VOORWOORD	3
<i>Kerstparadox</i> — PASTORAAL	4
<i>Kerk in steigers</i> — MONUMENTENZORG	6
<i>Paulus in Ierland</i> — ERFGOED	10
<i>Quiz</i> — EVENEMENTEN	15
<i>Bij Bernadette</i> — RELIGIE	16
<i>Ik of de ander</i> — MAATSCHAPIJ	18
<i>Goed gezegd</i> — TAAL	20
<i>Kerst op muziek</i> — MUZIEK	22
<i>Heilige koord</i> — GESCHIEDENIS	26
<i>Miniatuurtjes</i> — DIGITAAL	28
<i>Preken als vriend</i> — RELIGIE	32
<i>Agenda</i>	34

MIJMERENDE SINT

Goed, als u dit leest, zijn we alweer ruim voorbij 6 december. Maar ik wil deze overpeinzingen toch graag met u delen. Want ik kan me weinig indenken dat zaliger is dan kijken naar ‘Dag Sinterklaas’ met mijn kleinzoon van vier, lekker ingeduffeld in de zetel. Als ‘grote mens’ denk ik dan: ‘Verdorie, we maken (maakten) in Vlaanderen echt wel goede televisie’ en ‘Wat is dat pedagogisch knap, niet betuttelend en op maat van de ukjes’.

En intrigerend voor mama’s en opa’s.

Tussen alle ‘Paw Patrols’ – ouders en grootouders weten wel wat ik bedoel – en spectaculaire Disneyfilms door, zorgen de Sint, Zwarte Piet en zijn Spaanse vriendjes voor een oase van rust en vertedering. Wanneer Piet de Sint voor zich uit ziet staren, op het dak, op zijn paard vraagt hij wat hij aan het doen is. De Sint: ‘Ik ben aan het mijmeren’. Wat is mijmeren Sinterklaas? ‘Mijmeren, Piet, is nadenken op een mooie manier’.

Mijmeren is nadenken op een mooie manier.

Zich bezinnen, mediteren, mijmeren, we doen het allemaal veel te weinig, terwijl het vandaag de dag meer dan ooit nodig is. Weg van de waan van de dag, even uit de ‘rat race’ stappen. Het is meer dan nostalgisch denken aan het verleden toen het zoveel beter was of mijmeren over een vreedevolle wereld in harmonie. Het is ook de pauzeknop indrukken en even in de spiegel kijken.

Het verhaal van de splinter en de balk

Oorlog, haat, intrige, sarcasme wereldwijd roepen terecht onze verontwaardiging op, maar helaas duiken die vier vaak eveneens op in de microkosmos, in onze eigen kring. Veel kleinschaliger, minder dramatisch en schijnbaar onopvallend, maar daarom niet minder ernstig. Mijmeren over hoe goed we het hadden met onze vrienden vroeger is mooi, ons bezinnen over hoe we die vriendschap in stand houden nog mooier.

Ons kwetsbaar opstellen als een kind helpt.

‘Het paradoxale wonder van Kerstmis is dat kracht kwetsbaar wordt, maar dat die kwetsbaarheid ons tegelijkertijd kracht geeft. Om dit werkelijk te beleven moeten we allemaal weer kind worden, een kind dat vraagt om geboren te worden’. Zo begint de tekst van onze pastoor Didier o.p. in zijn bijdrage voor Kerstmis (p.4). Misschien helpt het om af en toe naar ‘Dag Sinterklaas’ te kijken.

In diezelfde sfeer baadt een tekst over vriendschap van Timothy Radcliffe, de vroegere numero uno van de dominicanen. Hij schreef hem ter voorbereiding van de recente synode in Rome (p.32). ‘Ik of de ander’ een debat over identiteit, zet u eveneens aan het denken. Bernard de Cock o.p. sprak erover op een atelier van ‘Studium Generale’ (p.18). Een laatste mijmering komt uit Lourdes van opa Dries. Jawel, o.p. (p.17).

De twee dragende artikels in dit nummer zijn een toelichting bij de nakende restauratie van Sint-Paulus (p.6) en het wedervaren van een deel van de vroegere koorbanken van de kerk dat nu in Ierland vertoeft (p.10). Verder weet u voortaan wat de link is tussen Thomas van Aquino en een koord (p.26). Naast het muziekprogramma en een selectie uit onze FB-berichtjes, kondigen we u onze tweede quiz aan en starten we met een minireeks over spreekwoorden uit de Bijbel.

Veel leesplezier!

Guido Meeussen
hoofdredacteur

KERSTPARADOX

Het wonder van Kerstmis is dat kracht kwetsbaar wordt, maar dat die kwetsbaarheid ons tegelijkertijd kracht geeft. Om dit werkelijk te beleven moeten we allemaal weer kind worden, een kind dat vraagt om geboren te worden.

Sinds het begin der tijden hebben mens en religie de hand willen leggen op God. Zij zien God als een ‘vergelijking’ die opgelost moet worden, niet als een mysterie om te beleven. Ze zoeken Hem op een welbepaalde plaats: een beloofd land, een belijdenis, een tempel, een kerk.

Met Kerstmis geeft God ons Zijn antwoord. Hij vertelt ons waar we Hem kunnen ontmoeten. Met Kerstmis wordt *God in ons geboren*. Hij bewoont onze menselijkheid voor altijd. En elk wezen — wat het ook mag zijn — wordt dan door God bezocht. Elk wezen wordt een levende kribbe, een plaats van Gods aanwezigheid.

We kunnen het wonder van dit mysterie nooit genoeg vatten. In feite beantwoordt God onze zoektocht naar betekenis met humor en een paradox: aan hen die Hem redenerend zoeken en Hem woorden willen geven, antwoordt God met de *stilte van een kind* dat nog niet weet hoe het moet spreken. Aan hen die hopen dat de mens door de wetenschap de grenzen van het leven zal verleggen, openbaart God

zich in de kwetsbaarheid van een kind dat alles te ontvangen heeft. Dit is het wonder én de paradox van Kerstmis: *kracht wordt kwetsbaar en kwetsbaarheid geeft kracht*.

Veel gelovigen — ook onze joodse broeders — belijden dat God de schepper van hemel en aarde is. Maar met Kerstmis erkennen wij christenen dat de Schepper één van ons is geworden.

Zoals vele gelovigen over de hele wereld — ook onze moslimbroeders — belijden wij dat God almachtig is. Maar we ontdekken ook dat de Almachtige kwetsbaar wordt, dat de Volmaakte onze onvolkomenheden draagt. Dat de Onsterfelijke onze sterfelijkheid transformeert.

Net als gelovigen van andere religies, geloven wij dat God onbeschrijfelijk is. Maar we belijden ook dat het Onzichtbare een Gezicht heeft aangenomen ... en dat Hij daar is, in de kribbe !



In een preek beschrijft de heilige Bernardus deze paradox prachtig. *“Als ik naar de geboorte van de Heer kijk, vind ik een God die weent, Hij die de bedroefden troost. Vreugde is verdrietig, vertrouwen is bang, verlossing lijdt, kracht is verlamd. Maar het grootste wonder verschijnt ook in het hart van Kerstmis. We zien droefheid die zich verheugt, zwakheid die kracht geeft, hartstocht die redt, dood die leven geeft, zwakheid die energie geeft.”*

Dit is het wonder van Kerstmis: kracht wordt kwetsbaar, maar kwetsbaarheid geeft kracht. Zoals jij — parochiaan en lezer van Paullus, met wie je bent en je zwakheden — het leven van anderen kunt veranderen. Zoals een patiënt in een ziekenhuisbed kracht kan geven aan hen die hem bezoeken.

Ongeveer twintig jaar geleden vierde ik de laatste kerst van mijn moeder in een ziekenhuiskamer, een paar dagen voor haar dood. Ze at niet meer, maar ze voedde haar gezin met haar tederheid en vertrouwen. Ze dronk niet meer, maar gaf ons de dorst om lief te hebben...

Dat is het paradoxale wonder van Kerstmis. De kwetsbaarheid die kracht geeft. Om dit werkelijk te beleven, laten we allemaal weer kind worden! Want er is — ongeacht onze leeftijd — een kind dat sluimert in de diepte van ieder van ons, een kind dat vraagt om geboren te worden. Niet het kind dat we waren. Maar het kind dat we moeten worden. Een kind dat nieuwsgierig is, dat leert, dat lacht, dat tederheid nodig heeft. Helaas sterft dit kind een beetje als we volwassen worden.

Kerstmis nodigt ons dus uit om dit kind ter wereld te brengen: het kind dat wij zijn. Zodat onze kwetsbaarheid kracht geeft aan de mensen om ons heen. Zalig kerstfeest! Amen.

Didier Croonenberghs o.p.
pastoor van de Sint-Paulusparochie

Afbeelding:

Rogier Van der Weyden, 1445-1448, Gemäldegalerie der Staatlichen Museen, Berlijn - de figuur rechts op het tafereel is Peter Bladelin, opdrachtgever van de triptiek. Deze scène staat op het middenpaneel.

Restauratie Sint-Paulus start in najaar 2024

KERK IN STEIGERS

In september 2024 is het eindelijk zover en gaat de restauratie van onze Sint-Pauluskerk van start. ‘Steenmeijer architecten’ is belast met de planning en coördinatie van de werken. Stefanie Reyskens, bestuurder en projectleider bij het architectenbureau legt uit.



Uiteindelijk begint de restauratie - zo gaat dat vaak met grote werken - een jaar later dan aanvankelijk gepland. 'We bekijken het positief. Het geeft ons de nodige tijd om het aangepaste muziekprogramma en de gewijzigde modaliteiten van bezoek en liturgie zorgvuldig voor te bereiden', aldus Caroline De Wever, directeur van Sint-Paulus.

Het volledige project, dat minstens drie jaar in beslag zal nemen, bestaat uit drie delen, zo schetst Reyskens. Primo, de restauratie van het exterieur van kerk en toren; secundo, het herstel van de stabiliteit en ten slotte de restauratie van de gevels en het dak van de sacristie.

Kerk en toren

Het kerkgebouw en de toren zijn toe aan een groot onderhoud. Daar waar het noodzakelijk is, wordt de witte natuursteen hersteld. Dat is nodig om de stabiliteit en de waterhuishouding te garanderen en om verdere degradatie van het gebouw te voorkomen, legt Reyskens uit. Uiteraard wordt de bestaande steen zoveel als mogelijk behouden, enkel als herstel onmogelijk blijkt, zal hij vervangen worden. De gevels worden volledig gereinigd en weer opgevoegd.

De dakbedekking wordt volledig vernieuwd, dat wil zeggen dat alle natuurleien vervangen worden. Het onderliggend houtwerk is nog degelijk in orde, enkel plaatselijke beschadigingen worden hersteld. De aannemer moet ook de koepel van de traptoren en klokkentoren, die uit natuursteen is vervaardigd, onder handen nemen en waar nodig repareren en opvoegen. De daken krijgen tevens nieuwe ladderhaken, klimhaken en ankerpunten om ze vlot en veilig bereikbaar te maken voor inspectie en onderhoud.

Het glas-in-lood werd in een vorige restauratiefase hersteld en bevindt zich in een goede staat, verzekert Reyskens. Toch zijn ook hier werken nodig zoals een lichte reiniging, het herstellen van breuken en het herlodden van panelen. De glas-in-loodramen gaan er tijdelijk uit, om een 'voorzetbeglazing' te kunnen plaatsen. Die beschermende constructie zorgt voor een verhoging van de veiligheid, voor betere isolatie, een beperking van UV-straling en wering van infraroodstraling (1).

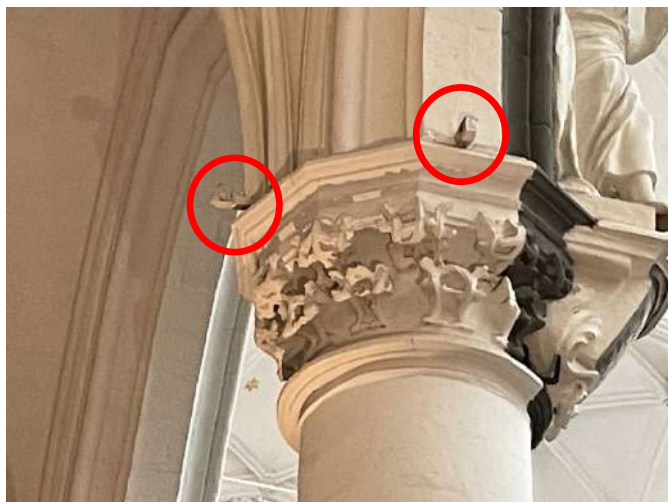
Die ingreep is belangrijk voor de bescherming van de kunstwerken. 'De aanwezigheid van topstukken en andere zeer waardevolle kunstwerken maakt dat de kerk tevens als museum fungeert', aldus Reyskens. Het aanbrengen van voorzetbeglazing zorgt er bovendien voor dat het glas-in-lood veel langer in goede staat zal blijven, waardoor herstellingen en vervanging veel langer uitgesteld kunnen worden. Denken we maar aan de veelvuldige stormen van de afgelopen jaren. Ten slotte komt er deels een nieuwe bepleistering aan de binnenkant en krijgt het interieur van de volledige kerk een nieuwe verflaag.



Stabiliteit

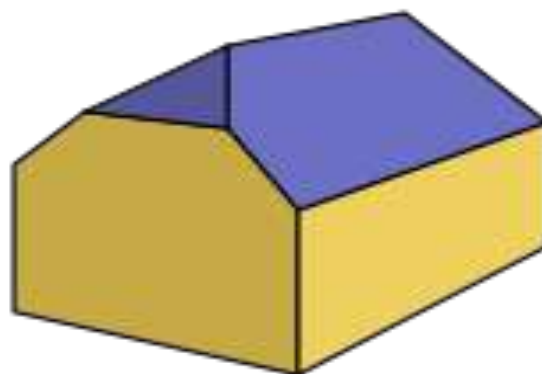
De kerk vertoont tal van stabiliteitsproblemen, die gedurende vele jaren opgevolgd werden en geen urgente ingrepen vroegen. Aan de westgevel (kant Nosestraat) heeft de zetting (2) zich gestabiliseerd, waardoor de scheuren nu kunnen hersteld worden. In de narthex, dat is het inkomgedeelte onder het orgel, heeft het gebouw met meerdere barsten te maken. Daarom zullen micropalen geboord worden door de massieven van het doksaal om de zettingen te stabiliseren. Een deel van de vloer wordt uit voorzorg weggenomen en daarna herplaatst.

In de muur boven de kolommen (pilaren) tussen middenbeuk en zijbeuken zijn verschillende barsten. 'Om de verschillende krachten op te vangen, zullen de trekkers (3) weer aangebracht worden in de kerk: zowel de ontbrekende trekker in de middenbeuk als deze in de zijbeuken en het hoogkoor. 'Daarvoor gebruiken we de nog aanwezige smeedijzeren ogen aan de geboorten (4) van de gewelven', legt Reyskens uit.



Gevels en sacristie

Het derde deel omvat de restauratie van de gevels en de reconstructie van het dak van de sacristie, ter vervanging van het voorlopige dak dat na de brand van 1968 werd aangebracht. Dat 'tijdelijke' dak is intussen ruim een halve eeuw oud. Het dakvolume wordt volledig gereconstrueerd naar het oorspronkelijk model: een zadeldak met een helling van 60 graden met een wolfseind (5) aan de kant van het transept.



↑ ZADELDK MET WOLFSEIND

Ook de dakkapellen verschijnen weer. Omdat de oorspronkelijke vormgeving ‘zwaar monumentaal’ was, werd beslist om deze dakkapellen in een hedendaagse vormgeving te reconstrueren. ‘Het nodige overleg met de vergunningverlenende instanties moet weliswaar nog gebeuren’, vertelt Reyskens. ‘Het worden sobere, grote constructies, zowel qua vorm als qua materialen. De nieuwe dakkapellen moeten zorgen voor het nodige licht in het gebouw, waarvan de bestemming overigens nog niet vastligt’, besluit Reyskens.

Fasering

Deze werken zullen gefaseerd uitgevoerd worden, zodat de kerk steeds (gedeeltelijk) toegankelijk blijft. In welke volgorde die fases uitgevoerd worden, staat nog niet vast. Overigens is de selectie van de aannemer(s) nog niet afgerond, dat is iets voor de komende maanden.

De echte start van de werken staat gepland voor begin november 2024. De twee maanden daarvoor moet de werf klaargemaakt worden, met onder meer het plaatsen van de steigers, het beveiligen van de kunstwerken en de herinrichting voor gelovigen en bezoekers.

[Guido Meeussen](#)



Noten

- (1) UV-straling heeft een hogere energie dan infrarood, kan dieper doordringen in materialen en is schadelijk voor het menselijk lichaam. Infraroodstraling draagt vooral warmte over.
- (2) Zetting of compactie is het proces waarbij grond onder invloed van een belasting wordt samengedrukt. Hierbij worden water en lucht uit de poriën geperst.
- (3) Trekkers, trekanker. Een trekstaaf of trekstang is een dunne, meestal ijzeren stang of I-profiel tussen bouwelementen met als functie de naar buiten gerichte krachten op die bouwdelen in toom te houden.
- (4) Geboorte is het punt waar de loodrechte kant van de muur of kolom overgaat in de boog.
- (5) Wolf(s)eind is het afgeschuinde gedeelte van het dak aan de uiteinden van de nok.

Koorgestoelte met humor

PAULUS IN IERLAND

In het Adare Manor, een neogotisch kasteel in het Ierse graafschap Limerick, staan zes koorstoelen uit onze kerk aan de westelijke kant van de grote galerij. Ierse vakmensen uit de 19de eeuw maakten er een aangepaste kopie van. Zoek de verschillen, maar schrik niet wanneer u ze vindt!



De zes originele koorstoelen werden uit het hoogkoor van Sint-Paulus verwijderd bij de afbraak van het doksaal in 1833. De pastoor en de kerkfabriek wilden de grote, open parochiekerk creëren die we nu nog altijd kennen en gingen in de jaren 1830 van start met grootse werken, na een decenniumlange en minutieuze voorbereiding. Zo werd de oude, barokke preekstoel van Pieter Verbruggen een pilaar dichterbij het hoogaltaar geplaatst en de biechtstoel van het Laatste Oordeel van Willem Kerricx kreeg een nieuwe plek in de zuidelijke dwarsbeuk.

Het meest ingrijpende werk was de afbraak van het doksaal. Half Antwerpen en wijde omgeving reageerde verontwaardigd op het verdwijnen van dat monument in een monument, maar pastoors, kerkraden en vooral hun voorzitters geven af en toe blijk van onverzettelijkheid, je moet het ons niet vertellen. Uiteindelijk haalden ze hun slag thuis na tussenkomst van koning Leopold I, tegen het advies van de stad en de provincie Antwerpen.

Nog tijdens de Nederlandse periode, op 2 augustus 1823, schreef burgemeester en kunstkenner Florent van Ertborn een pittige brief aan de Sint-Pauluskerk. Zijn brief komt neer op de vraag: "Wat zijt gij daar van plan, mannen"? Maar de nieuwe vorst van België had in de vroege jaren 1830 wel andere katten te geselen en heeft waarschijnlijk niet lang over de consequenties van zijn toestemming voor de afbraak nagedacht. Op 4 augustus 1833 vertrok een brief van het 'cabinet du roi' in Brussel naar onze kerk om te melden dat het ministerie van Binnenlandse Zaken de zaak zou behartigen en zo geschiedde.

Enter lord Dunraven

Het rijtje van zes koorstoelen raakte niet verkocht tijdens de grote openbare verkoop van onderdelen van het doksaal en andere ornamenten op 14 juli 1834. Pas in de notulen van de kerkraad van 9 januari 1836 lezen we het volgende, wat oneerbiedige fragment: "*Vente du restant de la boiserie du grand chœur qui, à cause de l'ouverture du dit chœur, ne pouvait plus être placé et qui a produit net 2.688,36 francs*". De zes koorstoelen konden niet meer op hun oude plek worden geplaatst omdat ze zonder het doksaal wat verloren en onhandig in de weg zouden staan tussen de gelovigen en het hoogaltaar.

Volgens Adam Sammut, die zijn doctoraat behaalde met een studie over Sint-Paulus, was dit rijtje van zes koorstoelen opgesplitst in twee delen van elk drie stoelen, waarvan er één noordelijk en één zuidelijk parallel aan de koorzijde van het doksaal was opgesteld. Zo pasten de twee delen aan beide kanten aan het nog aanwezige gestoelte, links en rechts van de centrale doorgang.

De koper van dat 'restant' is Windham Henry Quin, 2nd Earl of Dunraven and Mount-Earl, Viscount Adare (1782-1850). Dat leren we uit de dagboeken en de memoires van zijn echtgenote, Lady Caroline (1790-1870). Ze schreef: *"My husband has bought some beautiful carvings for the gallery at Adare from St. Paul's church Antwerp at the end of September 1835"* - mijn man heeft eind september 1835 mooi houtsnijwerk van de Sint-Pauluskerk in Antwerpen gekocht voor de galerij in Adare. De verkoopprijs van bijna 2.700 francs is in valuta van vandaag ongeveer 12.500 euro.



Misschien heeft onze toenmalige kerkraad gegniffeld om de gefortuneerde Engelse en later ook Amerikaanse excentriekelingen die het Europese vasteland afschuimden, op zoek naar 'vintage' kasteel -en kerkmeubilair om hun neogotische optrekjes in te richten en echt te doen lijken. Tegelijk verdween onvervangbaar kunstpatrimonium in groten getale voorgoed uit de plekken waarvoor het gemaakt was.

Excentriek kan je de tweede graaf van Dunraven wellicht noemen, kijk naar de dramatische pose die hij aanneemt en zijn kledij op het schilderij, dat een anonieme meester van hem schilderde in 1839. Zou hij zich in dat plunje af en toe stiekem hebben neergevlid in één van onze zes koorstoelen?

Adare Manor, Limerick

Adare is een dorp aan de oever van de *Maigue*. Het *manor*, een oversized landhuis, kijkt uit over de doorwaadbare plaats waaraan het dorp zijn naam ontleent. *Ath-Dara* betekent 'doorwaadbare plaats aan de eik'. De plannen voor het huis werden in 1832 aangevat als bezigheidstherapie voor de graaf, geveld door verlammeende en pijnlijke jichtaanvallen. De bouw leverde arbeid aan de omliggende dorpelingen tijdens de verschrikkelijke aardappelhongersnood in die periode.



Het is een uniek voorbeeld van een 'kalenderhuis' dat versierd is met 365 glas-in-loodramen, 52 sierlijke schoorstenen, zeven stenen pilaren en vier torens om de jaarlijkse telling van dagen, weken en seizoenen in een jaar te markeren. Het landhuis is een typisch product van de 19de-eeuwse neogotiek in Groot-Brittannië en Ierland en is geïnspireerd op een romantische kijk op het ridderlijke verleden.

De binnenruimtes zijn groots ontworpen. Eén van de bekendste is *The Gallery*, 40 meter lang en acht meter hoog, geïnspireerd op de *Spiegelzaal* in Versailles, met Brabantse koorbanken aan het zuidelijke venster. Die aan de westkant komen uit Sint-Paulus, aan de oostkant staat de kopie, gemaakt door lokale ambachtslui, in overeenstemming met de uitbundigheid, humor en stijl van de *Dunravens*, zoals de website van Adare Manor het beschrijft.

Uitbundigheid en humor

Op het eerste gezicht is er geen verschil tussen beide grote meubels. De kopie heeft dezelfde afmetingen, identieke engelenkopjes met fantasierijke kapsels, getorste zuilen met versieringen. Bovenaan de lambrisering van de kopie vinden we wat overdreven kleurrijke en wellicht imaginaire wapenschilden, met een overvloed aan ridderhelmen en hertenkoppen en een wapen met zes kwasten van een bisschop die mogelijk nooit geleefd heeft. Het is aan de onderzijde van de stoelen dat de Ierse kunstenaars pas echt hun fantasie hebben botgevierd.



De *misericordia*, de verlichting brengende klapstoelen voor vermoeide, maar immer zingende paters op het hoogkoor van Sint-Paulus zijn in de jaren 1630 sober uitgevoerd door Jean de Juploye (de Geyploies) (ca 1576-1640) en zijn medewerkers. Bij het maken van de kopie in Adare hebben de Ierse ambachtslieden het anders aangepakt, met gevoel voor humor en gelinkt aan de symbolen uit de volksreligie van het middeleeuwse Ierland. Verschillende van de zes taferelen verwijzen naar de activiteiten van de duivel en hoe hij in het dagelijkse leven de onoplettende *den duvel* aandoet.



Weemoed

Het *fake* gestoelte in Ierland doet denken aan het verhaal van de kopie van de kruisweg van De Boeck & Van Wint in de Holy Angelskerk in de Engelse Midlands. Bij aankomst werd de eikenhouten kopie van het origineel in Sint-Paulus te sober bevonden voor de rijkversierde neogotische Engelse kerk. De veertien staties van de kruisweg werden daarom gekleurd en bedekt met bladgoud om gelijk te lopen met de neogotische normen.

Onderzoeker Maurits Smeyers (1937-1999) deed een verrassende ontdekking in 1982. Hij onderzocht twee grote eiken panelen in Adare Manor. Ze staan naast het koorgestoelte van Sint-Paulus in de grote galerij. Aan de voorzijde dragen ze elk twee prachtige reliëfs.

Een onderzoek van de achterzijde van de panelen maakt duidelijk dat zij ooit de afsluiting vormden van een koorgestoelte. Professor Smeyers kon op overtuigende wijze aantonen dat de twee panelen afkomstig zijn van het ontmantelde koorgestoelte van de Sint-Sulpitiuskerk in Diest.

De Europese noblesse kwam in de 19de eeuw in groten getale shoppen in de Belgische religieuze gebouwen voor de decoratie van haar neogotische optrekjes. Het doet altijd deugd om te zien dat onze verdwenen kunstwerken goed bewaard en getoond worden op hun verre plek, maar tegelijkertijd knaagt weemoed over het verlies voor de Sint-Pauluskerk, waar ze ooit voor gemaakt werden.

Armand Storck

Bronnen

- Foto schilderij tweede graaf Dunraven: Llyfrgell Genedlaethol Cymru - The National Library of Wales, olieverf op doek, 1839, anoniem
- Foto's Adare Manor: met toestemming van Sarah Ormston, director of marketing Adare Manor
- O. CLARKE, Caroline Wyndham-Quin, countess of Dunraven (1790-1870): an analysis of her discursive and material legacy, Harvard UL, 2010
- C. WYNDHAM-QUIN and her son Earl of Dunraven, Memorials of Adare Manor, Oxford, 1865
- www.adaremanor.com
- Register besluiten kerkraad Sint-Paulus 19de eeuw
- Jan VAN DAMME, Het koorgestoelte van de Sint-Pauluskerk, Sint-Paulus Info, 1989.
- Smeyers, M., Het koorgestoelte in de Sint-Sulpitiuskerk te Diest, Openbaar Kunstbezit Vlaanderen, 1994, extra nummer
- Theunissen, C., Koorbanken in Brabant 1425-1550 'Van goeden houten gemaakt', Van Tilt Nijmegen, 2017



QUIZZEN ONDER DE KERK

Onze eerste editie was een overdonderend succes, dus het zou jammer zijn mochten we er geen vervolg aan breien. In maart 2024, een jaar na de eerste, organiseert Sint-Paulus daarom een tweede quiz. De beginnersfoutjes van begin 2023 slijpen we er uit om u een nog leukere en leerzame avond te bezorgen.

Net als bij de eerste editie gaan we voor een 'algemene quiz'. Dat wil zeggen dat u vragen krijgt voorgeschoteld uit allerlei domeinen, waaronder actualiteit, muziek, taal, geschiedenis, wetenschap en natuurlijk uit de corebusiness van onze parochie: religie. Daarmee onderscheiden we ons van andere quizorganisaties.

Wees er tijdig bij om in te schrijven, want we beperken dit keer het aantal deelnemende ploegen om praktische redenen. Alle informatie over hoe, waar, wanneer vindt u hiernaast op onze affiche.

De opbrengst gaat net als vorig jaar naar de Sint-Vincentiuswerking van de Sint-Pauluskerk en komt zo terecht bij Antwerpenaars die het moeilijk hebben. We sturen u natuurlijk evenmin met lege handen naar huis.

Graag zien en horen we u op vrijdag 15 maart 2024.

Guido Meeussen



‘Sint-Paulus quiz’
(2^{de} editie)

t.v.v. Vincentiusgroep Sint-Paulus Antwerpen
tegen kansarmoede in Antwerpen

Wanneer? Vrijdag 15 maart '24 om 19u (deuren 18u)
Waar? In de crypte van Sint-Paulus
Per ploeg: max. 6 personen
Inkom? 30 euro per ploeg
Eten en drinken? Ja en ja
Inschrijven via info@sintpaulusantwerpen.be met naam van de groep
Let op: de plaatsen zijn beperkt én ... iedereen krijgt een prijs!

Antwerpse prior op bedevaart naar Lourdes

BIJ BERNADETTE

Begin oktober trok 'opa' Dries Ghesquiere, de nestor van de Antwerpse dominicanen, op bedevaart naar Lourdes. Geen voet- maar een treinreis. Hierna volgt een beknopt reisverslag.



De Franse dominicanen organiseren elk jaar de 'Pèlerinage du Rosaire', *de Bedevaart van de Rozenkrans* naar Lourdes. Dries vervoegde zijn medebroeders in Rijsel, waar ze de hogesnelheidstrein namen.

Daags nadien verkende de prior van de Antwerpse dominicanen een eerste keer de Esplanade en bezocht hij de basiliek. Al vroeg in de ochtend was er een massa volk op de been. 'Een overweldigende eerste indruk', aldus onze bedevaarder. 'Fantastisch hoe al die mensen als het ware één familie vormden'. Ondanks de drukte werd er ingetogen gebeden. De dominicanen zongen voor, maar alle bedevaarders en andere broeders zongen mee.

Honderden priesters en broeders vormden een lange processie om deel te nemen aan de viering. Op één van die vieringen werd een stiltemoment gevraagd. 'Dat was adembenemend', vertelt Dries. 'Duizenden mensen die de eucharistie bijwoonden in stilte, dat was een intense ervaring'. Onze bedevaarder was ook onder de indruk van de avondlijke lichtprocessie. 'Telkens de naam Maria werd gezongen, gingen alle kaarsjes de lucht in'. Net als bij de diensten en vieringen overdag, liep de Esplanade weer vol.

Dries ging op een ochtend ook naar de grot om Bernadette te groeten. 'Heel wat mensen stonden daar aan te schuiven en vroegen mij om hen te zegenen om de dag goed te kunnen beginnen. En dat heb ik gedaan'.

Tot slot had Dries ook een pluim voor de organisatie van zijn Franse broeders. 'Perfect. Fantastisch'.

Dries Ghesquiere o.p.
tekstbewerking: Guido Meeussen



‘Het huis mijns Vaders telt vele woningen’

IK OF DE ANDER

Bernard de Cock was te gast op het Studium Generale van Sint-Paulus. Hij beschrijft hoe dominant het identiteitsdenken geworden is. Hij ontleedt de verschillende dimensies van dit fenomeen en geeft er een christelijke invulling aan.



De superdiversiteit van de samenleving werkt sterk polariserend. Aan de (extreme) rechterkant van het politieke spectrum wordt nadruk gelegd op de grote verschillen in de samenleving: herkomst, ras, gender, seksuele voorkeur... Hoe diverser de samenleving, hoe groter de roep naar een wij-identiteit die zich afzet tegen anderen. Onder de schok van het pluralisme zijn we gedwongen te bepalen wie we zijn, zo stellen filosofen als Finkelkraut en Levy-Strauss.

In het centrum en aan de linkerkant pleit men voor een *inclusieve samenleving* en de rijkdom ervan om principiële en praktische redenen. Filosofen zoals Susan Neiman pleiten voor deze agenda. Op (uiterst) links ontwikkelt zich echter ook een wij/zij denken door groepen die zich onderdrukt en *slachtoffer* voelen *in de maatschappij*.

Men kan spreken over een hedendaagse obsessie met identiteitstegenstellingen die de klassentegenstellingen overleugelen. Identiteit ligt aan de basis van de cultuuroorlog die niet alleen in de Verenigde Staten woedt. Identiteitsdenken biedt een deel van de maatschappij een veilige haven voor extreme gevoelens van onzekerheid en onveiligheid.

Verkiezingen worden daarom niet meer gewonnen onder het motto "It's the economy stupid!" (Bill Clinton). Een zeer goed economisch en sociaal palmares kan al snel in de schaduw gesteld worden door een identiteitsagenda.

Wat is identiteit?

Identiteit definiëren we *als* “het beeld dat een individu of een groep van zichzelf heeft en laat zien aan de andere(n)”, aldus André Lascaris o.p. Identiteit is niet eenduidig en statisch; maar dubbelzinnig, meervoudig en in beweging, niet in het minst maar niet alleen bij migranten. Veralgemenen is eigenlijk niet zinvol, maar het moeten kiezen tussen meervoudig gelaagde identiteiten is onmogelijk. De filosoof Amin Maalouf noemt mensen met zeer diverse identiteiten *les êtres frontalières*.

Groepsidentiteit komt dikwijls tot stand door het/de andere als bedreigend uit te sluiten. De individuele verschillen worden geminimaliseerd. De groepsidentiteit wordt versterkt door het uitsluiten van zondebokken. Pesten en mobben zijn voorbeelden hiervan. Een peergroepsidentiteit op basis van gelijkgezindheid ontstaat door gedeelde idealen, maar ook door een gedeeld gevoel van slachtofferschap of onderdrukt zijn. In deze groepen spelen sociale media een belangrijke rol.

Individuele identiteit in de hedendaagse samenleving komt veelal tot stand door waarde te hechten aan individueel autonoom handelen en concurrentieel gedrag. Het kan leiden tot een narcistische persoonlijkheidscultuur in een hyperindividualistische samenleving. Lieven De Cauter spreekt over het *Mister Bean-syndroom*, refererend aan de begingeneriek van Bean die letterlijk uit de lucht valt: het individu wordt vanuit de lucht in het leven geworpen. Mister Bean is dan ook in alle afleveringen voortdurend contactgestoord.

Maar wij mensen zijn in essentie *sociale wezens*. We beginnen pas met *Ik* te zijn, in relatie met de ander: papa, mama, vriendjes enz. Naarmate ons *Ik* evolueert, nemen we alle ervaringen met anderen met ons mee, de afgelegde wegen, de vervlogen uren, de doorstane pijn, de vervlogen liefdes. “Daar zijn we ons unieke zelf”, aldus Huub Oosterhuis. Je bent de weg die je met anderen gegaan bent en in alles wat je gerealiseerd hebt of waarin je gefaald bent.

Christelijke waarden

Volgens Bernard de Cock moeten we proberen het polariseringsdenken te overwinnen. De Nederlandse filosoof Bart Brandsma stelt dat het in polarisering altijd handelt om dikwijls niet-geverifieerde gedachtenconstructies die in polemieken terecht komen en gevoed worden door sterke emoties. Vanuit het christelijk geloof moeten we bruggenbouwers zijn. Daarom moeten we ons distantiëren van het identitaire en nationalistische christendom. De polarisering in de Kerk tussen een inclusieve (paus Franciscus) en een exclusieve opvatting werkt verlamdend.

Jezus van Nazareth was niet geïnteresseerd in een correcte leer en rituele zuiverheid. De zuivere religie bestaat niet in de praktijk van het dagelijks leven, behalve als instrument van onderdrukking. Voor Jezus is de *waarheid en de weg* vooraanstaand en de waarheid is ook in de ander aanwezig, zelfs in onze ergste vijanden. Door waarheid (*veritas* bij de dominicanen) te zoeken kunnen we de weg vinden naar het huis van de Vader, ‘waar vele woningen zijn’ (Joh 14,1).

Volgens bisschop Desmond Tutu zijn we kostbare maar breekbare personen in Gods handpalmen. We kunnen slechts bestaan omdat God voortdurend zijn levensadem in ons blaast. We zijn allen kinderen van God, geschapen naar zijn beeld en gelijkenis. Dat verbindt ons.

[Gilbert Lenssen](#)

via dominicanen.be kan u de live-opname van deze lezing bekijken.

Spreekwoorden uit Bijbel en liturgie (1)

GOED GEZEGD

Gezegden en spreekwoorden verrijken onze taal. Hun herkomst is soms onduidelijk, soms voor de hand liggend. Zo komt ‘kielhalen’ uit de scheepvaart, ‘iets soldaat maken’ uit de militaire wereld. Maar tal van uitdrukkingen zijn vanuit de Bijbel of vanuit de liturgie in het Nederlands terechtgekomen.

‘Je kunt geen twee heren dienen’

Dit gezegde betekent dat je (soms) keuzes moet maken in het leven, dat je geen twee partijen kunt tevreden stellen.

De tekst komt uit het evangelie van Mattheüs. 'Niemand kan twee heren dienen: hij zal de één haten en de ander liefhebben, ofwel de één aanhangen en de ander verachten. Gij kunt niet God dienen én de mammon' (Mt 6,24).

Mammon heeft hier de betekenis van afgod. Het woord zou van Syrische oorsprong zijn en betekent ‘geld’ of ‘rijkdom’. Mensen die de *mammon dienen of vereren* zien dus geld of rijkdom als het hoogste goed. Het woord komt slechts enkele keren voor in de Bijbel.

Mattheüs maakt hiermee duidelijk dat een gelovig mens geen bezit of geld nastreeft en al zeker niet op een obsessieve manier. De evangelist wil de gelovigen dus niet waarschuwen tegen afgoderij (Baäl) of polytheïsme, iets wat wel vaak voorkomt in het OT (zie hieronder).



† DE AANBIDDING VAN MAMMON - EVELYN DE MORGAN

‘Wie wind zaait, zal storm oogsten’

Dit gezegde betekent dat wie ruzie stookt, zelf de wind van voren zal krijgen of ‘het kwaad loont zijn meester’ (van Dale).

Uitdrukkingen met wind zijn talrijk, maar dit is één van de weinige die niet uit de maritieme wereld komen, maar uit het Oude Testament, meer bepaald uit de geschriften van de eerste van de ‘kleine’ profeten, Hosea. ‘Want wind zaaien zij en storm oogsten zij’ (Hos 8,6).



De zin is onderdeel van een onheilsprofetie van Hosea (2de helft 8ste eeuw v.Chr) die de naderende ondergang van ‘Efraïm’ (Noord-Israël) voorspelt, als gevolg van de aanhoudende afgoderij (‘Van hun zilver en goud hebben zij afgodsbeelden gemaakt’, Hos 8,4).

Eén theorie luidt dat Jeroboam, de eerste koning van dit noordrijk (Israël was na David en Salomon verdeeld geraakt, red.) twee stierenbeelden liet maken om te aanbidden. Zo wilde hij voorkomen dat zijn onderdanen op pelgrimstocht naar Jeruzalem gingen.

Guido Meeussen

Bronnen:

- [Het Nieuwe Testament](#), Willibrord-vertaling, Brugge, 1966.
- [Bijbel](#), Het Nederlandsch Bijbelgenootschap, Amsterdam, 1968.
- [van Dale. Groot woordenboek der Nederlandse taal](#), Utrecht-Antwerpen, 1984.
- [bijbelin1000seconden.be](#)
- [historiek.net](#)

Programma van december tot februari '24

KERST OP MUZIEK

Grauw, nat en winderig waren de herfstmaanden. Gelukkig staat kerst voor de deur. Op de eerste twee adventszondagen programmeren we muzikale klassiekers. De laatste rechte lijn richting Kerstmis is niet recht en laat ons kennismaken met verrassende wendingen en experimentele nieuwigheden.

Noteer onderstaande data daarom goed in je agenda. Met de restauratiewerken in het verschieft wordt ook het najaar van 2024 soms koffiedik kijken. Onze muziekdirecteur Bart Rodyns legt de laatste hand aan de nieuwe muziekkalender. Een exemplaar daarvan in zakformaat ligt vanaf Kerstmis voor u klaar.

december

geBed & Breakfast én 'familiemis'

**zondag 17 december, 9u30 en 10u30, kerk
voorganger Didier Croonenberghs o.p.**

Op deze 3de adventszondag kan u ook voor de viering genieten van een drankje en een babbel. 's Morgens organiseren de dominicanen voor de tweede keer 'geBed & Breakfast' t.v.v. 'Warme Kerst Sint-Paulus'. Met dit steunfonds kopen enkele sympathisanten van onze



Vincentiusgroep Sint-Paulus al voor het zesde jaar op rij feestpakketten voor minderbedeelde Antwerpse gezinnen. Schrijf je in via pastoor@sintpaulusantwerpen.be vóór 15 december met de mededeling 'geBed & Breakfast' en het aantal personen. U kan de dag zelf betalen.

Om 10u30 starten we met de viering, voor de eerste keer opgeluisterd door de familie Callot. Nicolas Callot vermelden we meestal in één adem met Bart Rodyns. In 2017 richtten ze samen het klavierduo Zeitspiel op en in 2018 namen ze een cd op met werken voor harmonium en piano van César Franck. Deze keer brengt Nicolas zijn drie zonen mee. De drie kinderen begonnen hun muziekopleiding thuis bij hun moeder, Elisabeth Druwé, die tevens violiste is en viool doceert.



Arthur (9, altviool) krijgt sinds dit jaar les van Rhea van Hellefont en is lid van de strijkers XS van Amaj. Felix (12, cello) volgt les bij Justus Grimm. In 2021 speelde Felix cello voor Koningin Mathilde tijdens een plechtigheid op het paleis. Jacob (14, viool) volgt les bij Jolente de Maeyer. Jacob is lid van het Antwerps Jeugdorkest en hij volgt ook compositieles bij Mathias Coppens. Vorig jaar wonnen Jacob en Felix de eerste prijs tijdens de Vlamo-wedstrijd in deSingel. Ze treden vaak op voor Arte Amanti. Zij worden begeleid op de piano door hun papa.

Avondviering op zaterdag

**zaterdag 23 december, 18u, kerk
voorganger Francis Akkara o.p.**

Omdat we u de volgende dag, op zondagavond, al opnieuw verwachten voor de viering van kerstavond, laten we u graag uitslapen. Een uitstekende gelegenheid om eens een avondviering op zaterdag 23 december te organiseren. Geen extra muzikanten gepland, wel broeder Francis die uw stembanden goed zal laten werken.

Sarah Van Mol, sopraan – kerstavond

**zondag 24 december, 22u, kerk
voorganger Anton Milh o.p.**

Nog een nieuwigheid: geen middernachtviering. Dit jaar vieren we kerstavond om 22u. Sopraan Sarah Van Mol brengt samen met onze titularis-organist Bart Rodyns gregoriaanse en Vlaamse kerstliederen. Denk maar aan 'Kindje, wat ben je toch zacht' van Lodewijk Mortelmans of 'De vlokkige sneeuw' van Arthur Verhoeven.

Bovendien kan u ook dit jaar weer aanschuiven voor een kerstmaaltijd. Na het avondgebed van 19u30 serveren we om 20u in de crypte een koud buffet voor slechts 25 euro per persoon. Het bedrag gaat integraal naar de armoedebestrijding door onze Vincentiusgroep Sint-Paulus. Wilt u graag aanschuiven? Schrijf je dan snel in via pastoor@sintpaulusantwerpen.be vóór 21 december met de mededeling 'koud buffet kerstavond' en het aantal personen. U betaalt de avond zelf.

Barokke orkestmis op kerstdag

**maandag 25 december, 10u30, kerk
voorganger Didier Croonenberghs o.p.**

Als kers op de kersttaart: de orkestmis. Onze muziekdirecteur Bart Rodyns brengt naast de muzikanten van zijn eigen Euterpe Baroque Consort het Flanders Concert Choir mee. De muzikale leiding laat hij graag over aan Dieter Van Handenhove. Op het programma staan verschillende barokke grootheden met hun stemmige en kerstvolle muziekstukken. Zo passeren Marc-Antoine Charpentier, Johann Sebastian Bach en François Couperin de revue. Na de viering trakteren we u als vanouds graag op een babbel bij een borrel of koffie.



januari/februari

Voor de volledige programmering van januari en februari vragen we nog even geduld. Met Kerstmis komt u te weten wat het liturgische jaar in 2024 op muzikaal vlak te bieden heeft. Haal je 'zakboekje' op of download het programma van onze website. Onze muziekdirecteur Bart Rodyns verzekert ons dat we mogen rekenen op spetterende klassiekers.

Het **nieuwe jaar** stoten we aan met wat bubbels op zondag 7 januari na de zondagsviering. Op **Lichtmis** (4 februari) plannen we opnieuw een muzikale gezinsviering. **O.L.V. van Scherpenheuvel** herdenken we op 11 februari met een koormis. Nog een extra nieuwtje voor het liturgische muziekjaar 2024: het laatste kwartier van elke zondagsviering krijgt de muzikant van de dag - organist of solist - een vrij podium. Voor iedere muzikliefhebber is het dan nog even 'nagenieten'.

Eliot Lawson, viool - recital

zondag 28 januari, 15u, 't Schooltje

Eliot Lawson (°1978, Brussel) begon zijn vioolstudies in 1985. In 1989 werd hij door Yehudi Menuhin uitgekozen om zijn studies in Londen verder te zetten. Later behaalde Lawson tal van onderscheidingen in binnen- en buitenland en ontving hij verschillende beurzen. Vandaag reist hij de wereld rond langs de grootste internationale podia. (www.eliotlawson.com)



Praktisch:

- ingang langs de Sint-Paulusstraat
- tickets: 18 euro voor niet-leden, 14 euro voor leden, 16 euro voor 60+ers en 8 euro voor -21-jarigen
- bestellen via emmanuel-durlet.be of storten op de rekening BE35 3200 4363 7037 op naam van het Emmanuel Durletfonds vzw met de vermelding 'Eliot Lawson' en het aantal plaatsen.

Voor actuele info: check onze website (www.sintpaulusantwerpen.be) en schrijf u in voor onze digitale nieuwsbrief.

[Caroline De Wever en Guido Meeussen](#)

De verering van Thomas van Aquino

HEILIGE KOORD

Over een gordiaanse knoop hebt u allicht al gehoord. De kans dat een ‘Thomaskoord’ u vertrouwd in de oren klinkt, is al wat kleiner. Tenzij u een Thomas van Aquino-fan bent. Een verhaal over kuisheid, hang naar devotie en broederschappen.

Thomas van Aquino werd in 1225 geboren op een landgoed nabij Napels. Zijn ouders vertrouwden zijn opvoeding toe aan de benedictijnen van de abdij van Monte Cassino. Als jongeman ging hij in Napels studeren en kwam daar in contact met de nog jonge bedelorde van Sint-Dominicus.

In 1243 besloot Thomas in te treden bij de dominicanen, iets waar zijn adellijke familie alles behalve tevreden mee was. Zijn broers ontvoerden hem en sloten hem op in een kasteel. Toen Thomas voet bij stuk hield, pakten zijn broers het anders aan. Ze stuurden een prostituee naar de torenkamer om hem te verleiden (1).

Engelengordel

De belaagde jongeman greep een brandend stuk hout uit de openhaard, verjoeg er de vrouw mee en tekende er vervolgens een kruis mee op de muur als teken overwinning. Thomas richtte toen een smeekbede tot God, om voor altijd van ‘de prikkel des vlees’ te worden bevrijd. Zijn gebed werd verhoord, twee engelen daalden neer en ze omgordden Thomas met een koord als teken van die bevrijding. De koord werd het symbool van zijn kuisheid. Het schilderij *De Verleiding van Sint-Thomas van Aquino* (1632) van Diego Velázquez (1599-1660) beeldt dit verhaal mooi uit.

In 1574 werd de koord van Thomas teruggevonden in Sint-Paulus, niet onze kerk, maar die van Vercelli, een klein stadje halverwege tussen Milaan en Turijn, dus een pak noordelijker. De ‘ontdekking’ kwam er toen de daar aanwezige relieken onderzocht werden. Daarna schoot de devotie van de heilige Thomaskoord op gang. Die verering zorgde voor een grote productie van gordels en koorden en leidde zelfs tot de stichting van broederschappen.



Tijdens een bedevaart naar Vercelli raakte Franciscus Deurweerders (1616-1666), een Antwerpse dominicaan, gefascineerd door het fenomeen. Franciscus, hoogleraar theologie in Leuven, vroeg en kreeg toestemming voor de oprichting van een broederschap in Leuven. Op 7 maart 1649 was het zover. De broederschap kreeg de naam Militia Angelica Divi Thomae Aquinatis of La Milice Angélique. Deurweerders koos voor Leuven omdat daar al langer een grote verering van de H. Thomas bestond. Sinds 1637 was hij ook patroon van de universiteit. De broederschap kende een bloeiperiode van ruim 200 jaar.

Sint-Paulus

De ouders van Franciscus, Balthazar Deurweerders en Lucie Van Leemputte, werden rond 1635 in de Sint-Pauluskerk - dit keer wel de onze - begraven. Zij kregen een epitaaf in het hoogkoor onder het standbeeld van Thomas van Aquino, een werk van Andries Colijns de Nole. Thomas wordt geflankeerd door twee engeltjes op een voetstuk met opschrift cingulum en castitatis (riem kuisheid). Mogelijk hielden de engeltjes oorspronkelijk een koord vast (zie bewerkte foto). De verering van de heilige koord sterft vanaf de 18de eeuw een stille dood.

In 1873 kwam op initiatief van de dominicanen de broederschap weer in beeld als de Franstalige Conférence. De Vlaamse studenten konden een kwart eeuw later aansluiten bij het Thomasgenootschap, op voorspraak van een dominicaan. De leden moesten altijd het 'gewijde koordje' om hun lendenen dragen. Pius XI besliste later dat dit ook een medaille om de hals mocht zijn, met op de voorzijde Thomas van Aquino - inclusief de twee engelen die hem omgorden - en op de achterzijde Maria als Koningin van de Allerheiligste Rozenkrans. Het Leuvense predikherenklooster deelde gratis koorden uit.

Het Thomasgenootschap zal tot aan de Eerste Wereldoorlog een belangrijke rol spelen in het studentenleven. Het was een initiatief van de dominicanen, ze wilden daarmee gericht de katholieke studenten in Leuven geestelijk ondersteunen, als aanvulling op de universitaire studie. 'Het doel was de studenten ongeschonden door de studietijd te loodsen en hen tegelijkertijd voor te bereiden op het leven na de universiteit' (2). Na WO II kwam het genootschap in een

diepe crisis terecht, onder meer omdat leidende figuren als Jules Callewaert (*zie foto*) veroordeeld werden voor collaboratie.



Verval

"In 1943 had Callewaert drie Thomas Genootschappen gesticht voor oud-studenten in Gent, Antwerpen en Brussel. Met de bevrijding verdwenen ze alle drie. De heropleving kwam met de aanstelling van pater Warnez als moderator, maar ook de geleidelijke heropstanding van het Katholiek Vlaamse Hoogstudentenverbond (KVHV) droeg bij tot het herleven van Sint-Thomas. Het genootschap in Gent evolueerde begin jaren '50 tot Katholiek Universitair Centrum". Met de algemene laïcisering vanaf de jaren 60 kende ook de invloed van het KUC in Gent een onomkeerbare terugval.

Walter Geluyckens

Noten

- (1) kro-ncrv.nl
(2) nevb.be

Andere bronnen

- Thys DE LEEUW, KADOC-studie Sint-Thomasgenootschap.
- Archief en Museum van het Vlaams studentenleven AMVS.
- Thys DE LEEUW, Militia Angelica. Katholieke elitevorming in het Sint-Thomasgenootschap van de Leuvense universiteit, 1897-1914
- M. BOGAERTS, Repertorium der Dominicanen in de Nederlanden.

Facebook-hitparade van oktober tot november

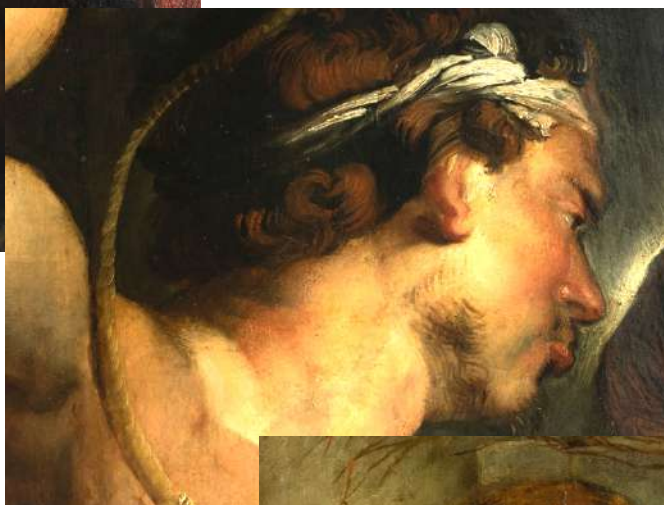
MINIATUURTJES

Hoofden als model



Net voor corona de kop opstak, leende Sint-Paulus het schilderij *De Geseling* van Rubens uit aan het Palazzo Ducale in Venetië. Het maakte daar tijdelijk deel uit van de tentoonstelling *From Titian to Rubens: Masterpieces from Antwerp and Other Flemish Collections*. Meer dan 100 Vlaamse barokke schilderijen waren daar een half jaar te bewonderen.

Voor het zover was, werd het schilderij in de kerk voor verzending klaargemaakt door aan de achterzijde een en ander aan te passen. Dat was een uitstekende gelegenheid om detailfoto's te nemen. De personen op het schilderij zijn anonieme modellen. Maar wat opvalt is dat we hun hoofd ook kunnen zien op andere schilderijen van dezelfde kunstenaar. Door het uitvergroten kregen de hoofden nog meer expressie, Rubens op zijn best.



Dominicus verhuisde in 1835



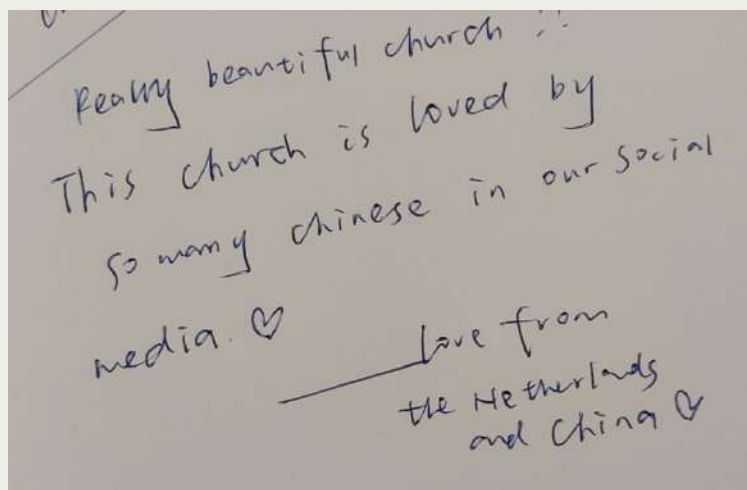
Toen het doksaal, de jubee van de Sint-Pauluskerk in 1833 werd afgebroken, moest er een nieuwe plek of bestemming gevonden worden voor de kunstwerken aan die constructie. Dat lukte voor het ene werk al wat beter dan voor het andere. Het duurde tot 1835 voor het schilderij van Dominicus in Soriano verplaatst werd naar de zuidelijke dwarsbeuk, waar het nu nog altijd wat ongelukkig tussen twee vensters hangt. Om het aan die kale muur toch wat meer volume te geven, kreeg beeldhouwer Peeters de opdracht om voor 200 frank 'een faes, festons en consolen' rond de lijst van het schilderij aan te brengen. Zo zien we het schilderij vandaag nog altijd met een neobarokke bekroning en met te veel tegenlicht.

Love from China

"Werkelijk een mooie kerk." Heel veel Chinezen houden van deze kerk in onze sociale media. Liefs uit Nederland en China". Voilà, meer moet dat niet zijn in ons gastenboek, wij zijn er klaar voor om de 1,4 miljard Chinezen met liefde te ontvangen, niet allemaal tegelijk weliswaar.

Wacht, snel even rekenen, er mogen maximum 963 mensen Sint-Paulus binnen. Neem dat we gemiddeld 250 namiddagen geopend zijn per jaar en dat we tijdens een namiddag drie shiften van 963 Chinezen aankunnen. Dat maakt 722.250 Chinezen per jaar.

Als de kleinsten en de oudsten thuisblijven, blijft er toch nog een potentieel van ruim 900 miljoen Chinese bezoekers op een bevolking van 1,4 miljard. Dan zijn we vertrokken voor 1.260 jaar exclusief Chinees bezoek in Paulus. Lege kerken in Vlaanderen? Dat is nog lang niet het geval in de Antwerpse Sint-Pauluskerk! 欢迎!



Overall mooi

De foto's van de geëvacueerde kunstwerken uit de Sint-Pauluskerk tijdens de brand van 1968 blijven ontroeren. Deze foto zit in de collectie van het Felixarchief. We kunnen niet onmiddellijk ontwaren waar deze eikenhouten beelden van onze biechtstoelen een tijdelijk onderdak kregen, de ruimte lijkt op de Lepantokapel, maar dan voor de restauratie. Er valt veel licht binnen door het raam achteraan, maar rechts bevindt zich duidelijk nog een lichtbron. Maria met de mooie rozenkrans heeft er zich naartoe gekeerd en ze laat Jezus er mee van profiteren. Wat een mooi gezicht. Schoonheid straalt overal, ook in moeilijke tijden.

Kort nadat we dit bericht op Facebook postten reageerden onze vrienden van Het Vleeshuis met een aanvullende foto: "Hé, da's bij ons! Onze foto toont de zuidzijde (van oost naar west gezien), jullie foto (Sint-Paulus) de noordzijde van west naar oost, maar het Vleeshuis is herkenbaar aan de verschillende hoogtes van de onderzijden van de ramen en andere details".

Uw reacties op onze Facebookberichten worden altijd geapprecieerd en leren ons vaak iets bij over de geschiedenis van onze kunstwerken.



Koffie, een duivels drankje



Paus Clemens VIII (1592-1605), de opvolger van paus Innocentius IX die slechts 62 dagen regeerde, is de geschiedenis ingegaan als de eerste paus die zijn zegen gaf over het nuttigen van koffie.

Koffie werd tot dan toe als een typisch Turkse en islamitische en dus duivelse drank beschouwd. Voor moslims zou koffie het gemis – want verboden – aan alcohol compenseren.

Clemens VIII was de eerste paus die zelf koffie dronk en hij vond het naar verluidt zo lekker dat hij het ‘zonde’ vond om christenen het gebruik ervan te verbieden. Meer dan 400 jaar later zorgt ‘ons Mia’ elke morgen voor de koffie op Sint-Paulus. Geen slappe koffie, geen sterke koffie, koffie zoals alleen Mia die kan zetten. Met een knipoog naar de paus.



Zo, u bent weer helemaal mee. Wil u graag meer van deze leuke weetjes lezen en/of op de hoogte blijven van allerlei activiteiten in de Sint-Pauluskerk?

Bezoek dan onze Facebookpagina ‘Sint-Pauluskerk Antwerpen’ of onze Instagrampagina @sintpauluskerkantwerpen en word onze vriend/volger! Like us/volg ons! Dank u!
Alle Facebookberichten en nieuwsjes verschijnen ook op onze website:
www.sintpaulusantwerpen.be.

Uw FB/IG-ploeg (Armand Storck, Walter Geluyckens, Caroline De Wever)



Over twijfels, geloof en vriendschap

PREKEN ALS VRIEND

De dominicaanse éminence grise Timothy Radcliffe leidde de retraite voorafgaand aan de laatste synode (I) in Rome en schreef er zes meditaties voor. De derde gaat over vriendschap, we hebben daaruit enkele passages geselecteerd.

In de nacht voor zijn dood bad Jezus tot zijn Vader: "Mogen zij één zijn zoals wij één zijn". Maar vanaf het begin, in bijna elk geschrift van het Nieuwe Testament, zien we dat de discipelen verdeeld zijn, ruzie maken, elkaar 'excommuniceren'. Wij zijn in deze synode bijeen omdat ook wij verdeeld zijn en hopen en bidden om eenheid van hart en geest. Dit zou onze kostbare getuigenis moeten zijn in een wereld die verscheurd wordt door conflicten en ongelijkheid.

Als dominicaan zal ik het belang van de rede nooit ontkennen. Maar er is meer nodig als we onze verschillen willen overstijgen. De schapen vertrouwen de stem van de Heer omdat het die van een vriend is. In de nacht voor zijn dood richtte Jezus zich tot de discipelen, die op het punt stonden Hem te verloochenen, met de woorden: 'Ik noem jullie vrienden'. We worden omarmd door de helende vriendschap van God die de deuren opent van de gevangenissen die we voor onszelf creëren.

Het evangelie verkondigen is meer dan informatie doorgeven. Het is een daad van vriendschap. Als het dat niet is, preek dan niet. Van de heilige Dominicus werd gezegd dat hij door iedereen geliefd werd omdat hij van iedereen hield. De heilige Catharina van Siena werd omringd door een kring van vrienden: mannen en vrouwen, leken en religieuzen.

Zowel het Oude Testament als het klassieke Griekenland en Rome veroordeelden vriendschappen met tollenaars, prostituees, dieven enz. Vriendschap was enkel denkbaar tussen goede mensen. Vriendschap met goddelozen werd onmogelijk geacht. 'Ik haat het gezelschap van goddelozen en ik wil niet bij boosdoeners zitten' (Ps 26). Toch hield God van Jakob, de bedrieger; van David, de overspelige moordenaar; van Salomo, de afgodendienaar.



Genade tilt ons op in de goddelijke vriendschap. Het Koninkrijk brak aan met Jezus omringd door zijn vrienden: mannen en vrouwen. Zelfs vandaag de dag twifelen veel mensen aan de mogelijkheid van een onschuldige vriendschap tussen mannen en vrouwen. Mannen vrezen beschuldigingen, vrouwen vrezen mannelijk geweld, jongeren vrezen misbruik. Wij zouden de ruime vriendschap van God moeten belichamen.

Verliefden kijken naar elkaar, vrienden kijken in dezelfde richting - 'Lovers are normally face to face, absorbed in each other; friends, side by side, absorbed in some common interest' - C.S. Lewis

Het goede nieuws dat de jongeren van ons willen horen, is dat God hen de hand reikt in vriendschap. Dit zijn de vriendschappen waarnaar ze verlangen en waarnaar ze zoeken op Instagram en Tik Tok. Helaas heeft de crisis rond seksueel misbruik zulke vriendschappen verdacht gemaakt. Dat (misbruik) is meer dan een seksuele zonde, het is een zonde tegen vriendschap.

De basis van alles wat we in deze synode zullen doen, moeten dus de vriendschappen zijn die we creëren. Het is door vriendschap dat we de overgang zullen maken van 'ik' naar 'wij'. Zonder vriendschap zullen we niets bereiken.

Vriendschap is een creatieve taak. In het Engels zeggen we dat we verliefd worden, maar vrienden maken. Jezus vraagt de wetgeleerde na de gelijkenis van de barmhartige Samaritaan: 'Wie van deze drie heeft zich de naaste gemaakt van de man die in de handen van de rovers viel?' (Lc 10,36). In de synode hebben we de creatieve taak om onwaarschijnlijke vriendschappen te sluiten, vooral met mensen met wie we het oneens zijn.

Maar vriendschap is ook gewoon bij elkaar zijn. Het is genieten van de aanwezigheid van een ander. Jezus nodigt zijn intieme kring, Petrus, Jakobus en Johannes, uit om bij Hem te zijn op de berg om te bidden, zoals ze bij hem zullen zijn in de tuin van Getsemane.

In de algemene kapittels van de dominicanen debatteren we natuurlijk en nemen we beslissingen. Maar we bidden en eten ook samen, maken wandelingen, drinken wat en ontspannen ons. We geven elkaar het kostbaarste geschenk: onze tijd. We bouwen een gemeenschappelijk leven op. Dan ontstaan er vriendschappen. Het zou het mooiste zijn als we dit

zouden doen tijdens deze synode in plaats van aan het eind van de dag onze eigen, gescheiden weg te gaan.

Onze wereld hongert naar vriendschap, maar wordt ondermijnd door destructieve trends zoals de opkomst van het populisme, waarin mensen met elkaar verbonden zijn door simplistische verhalen en gemakkelijke slogans. En er is een acuut individualisme, wat betekent dat ik alleen mijn verhaal heb.

Het moedigste wat we in deze synode kunnen doen, is eerlijk zijn over onze twijfels en vragen aan elkaar, de vragen waarop we geen duidelijke antwoorden hebben. In Don Quichotte van Graham Greene delen een katholieke priester en een communistische burgemeester hun twijfels. De priester zegt: 'Het is vreemd hoe twijfel mensen meer bij elkaar brengt dan geloof. De gelovige zal met een andere geloven strijden over het geringste verschil, wie twijfelt vecht enkel met zichzelf.'

Timothy Radcliffe o.p.

tekst bewerkt door Walter Geluyckens en Guido Meeussen



Timothy Radcliffe volgde zijn middelbare schoolopleiding bij de benedictijnen, maar trad in bij de dominicanen waar hij zijn priesteropleiding volgde. Hij werd gekozen tot provinciaal van de Britse orde en op het generale kapittel in Rome in 1992 tot magister-generaal, dat is de numero uno - of beter primus inter pares - van de predikheren. De geboren Londenaar Radcliffe werd deze zomer 78.

Noot

(1) synode: kerkelijke vergadering, zowel binnen de rooms-katholieke Kerk als de orthodoxe kerken. Ook bij een grote groep protestantse gemeenten en kerken is het begrip synode gebruikelijk. In de praktijk heeft een synode hetzelfde doel als een concilie.

JANUARI

- Zo — 7 10u30 — Openbaring van de Heer - voorganger Dries Ghesquiere o.p.
solistenmis met Astrid Joos (sopraan)
11u30 — nieuwjaarsreceptie
- Zo — 14 10u30 — 2^{de} zondag door het jaar - voorganger Anton Milh o.p. - orgelmis
- Zo — 21 10u30 — 3^{de} zondag door het jaar - voorganger Francis Akkara o.p. - orgelmis
- Zo — 28 10u30 — 4^{de} zondag door het jaar - voorganger Didier Croonenberghs o.p.
koormis met het koor 'De Schola Gregoriana Bruchemis' uit Broechem o.l.v. Peter De Vos
15u00 — recital - Eliot Lawson, viool

FEBRUARI

- Zo — 4 10u30 — 5^{de} zondag door het jaar - gezinsviering Maria Lichtmis - voorganger Anton Milh o.p.
muziek nog te bepalen
- Zo — 11 10u30 — 6^{de} zondag door het jaar - voorganger Francis Akkara o.p.
Broederschap van Onze Lieve Vrouw van Scherpenheuvel
koormis met het Onze-Lieve-Vrouwkoor uit Bonheiden o.l.v. Remi Verreth
- Di — 15 — gratis koorconcert met een Koreaans koor - info volgt later
- Wo — 14 12u30 — Aswoensdag - voorganger Anton Milh o.p.
19u00 — Studium Generale Atelier
- Vr — 16 19u00 — lezing Compostellabeweging met Bart de Clerck
- Zo — 18 10u30 — 1^{ste} zondag van de 40-dagentijd - voorganger Didier Croonenberghs o.p.
solistenmis met Elke Janssens (sopraan)
- Zo — 25 10u30 — 2^{de} zondag van de 40-dagentijd - voorganger Kiran Joy o.p. - orgelmis

DOPEN

Hendrik Cardon — 14 oktober

Teddie Schenning — 22 oktober

HUWELIJK

Victor Nicola & Solange De Medts — 21 oktober

UITVAARTEN

Francine Van de Raay — 30 september

Fabian Leroy — 11 november

Paulus

Sint-Pauluskerk Antwerpen

Sint-Paulusstraat 22

2000 Antwerpen

T 0477 97 07 13 (secretariaat)

T 0497 23 83 60 (pastoor)

info@sintpaulusantwerpen.be

www.sintpaulusantwerpen.be

Redactie:

Didier Croonenberghs (pastoor), Caroline De Wever (directeur), Walter Geluyckens (voorzitter Sint-Paulusvrienden), Guido Meeussen (hoofdredacteur), Joris Reymer en Erwin Vandecauter (lay-out en grafische vormgeving), Armand Storck (coördinatie), Leo Van achter (logistiek), Bart Rodyns (muziek), Inès Ducès (hoofd muziekkapel)

Vormgeving

We make.

Drukkerij

zwartopwit

V.U.

Didier Croonenberghs en Paul Bistiaux,
Sint-Pauluskerk,
Sint-Paulusstraat 22, 2000 Antwerpen

Digitaal

www.sintpaulusantwerpen.be

redactie@sintpaulusantwerpen.be

Verkoop

losse nummers (aan de balie in de kerk), 5 euro

abonnement (info@sintpaulusantwerpen.be), 60 euro



